

Hoofdstuk 4.

Op zoek naar andere taal voor God en de liefde van God.

Omdat ik benieuwd was naar de ervaringen en opvattingen van anderen die met spiritualiteit en/of geestelijke begeleiding bezig zijn en die met de mogelijkheden en onmogelijkheden van de christelijke taal te maken hebben, heb ik Miek Pot en Lisette Thoof geïnterviewd, twee vrouwen die vertrouwd zijn met zowel de christelijke spiritualiteit als de nieuwe spiritualiteit. Beiden, vermoedde ik, moesten daar uit eigen ervaring het een en ander over kunnen zeggen.

Interview met Miek Pot over Geestelijke Begeleiding en de vertaalslag

Miek Pot kende ik in eerste instantie alleen van haar eerste boek: *Naar het hart van mijn ziel, 12 jaar in een kartuizerklooster*. Gefascineerd door haar boek en haar spirituele weg nodigde ik haar uit om een lekenpreek te komen houden in onze kerk, de Oude Lutherse Kerk op het Spui. We raakten na de dienst waarin zij als lekenpreker voorging aan de praat over geestelijke begeleiding, want ik had op haar site gelezen dat zij die aanbood, en over de taal die zij tijdens de gesprekken hanteert. Mij intrigeerde hoe zij, na twaalf jaar geleefd te hebben in de strengst denkbare orde en doordeesemd van de christelijke traditie en de

Schrift, nu geestelijke begeleiding geeft aan mensen met en zonder de achtergrond van het christelijk geloof. We spraken een moment af dat ik haar daarover uitgebreider zou kunnen bevragen. Dit interview met Miek Pot werd gehouden op 4 juni 2009 te Amsterdam.

MB: (Marieke Brouwer): “Hoe geef je geestelijke begeleiding aan iemand die de christelijke taal niet tot zijn beschikking heeft, die die taal niet geleerd heeft? Mijn interesse is daarbij vooral: op welke taal vallen mensen terug als ze hun religieuze ervaringen willen verwoorden? Hoe doen mensen dat die het woord God niet kennen of gebruiken, die zelf de taal moeten vinden voor hun ervaringen? Hoe wordt dan gesproken over wat wij benoemen met de woorden God, genade, geest et cetera in de individuele begeleiding?”

Miek: “Hoe ik het doe... Soms komen mensen met een vaag verhaal dat ze over iets willen praten. Dan ik ga rapport maken: wat is de achtergrond van die ander, wat is het „model of the world“ van die ander. Ik probeer dan even mijn model te parkeren, niet met mijn bril te kijken, maar ik probeer objectief te kijken: wie is dat, waar is die persoon mee bezig? Dat duurt tien minuten, een kwartier en dan heb ik wel intuïtief een idee waar iemand zit, of die een traditionele achtergrond heeft waarin je wel over God kunt praten of dat het iemand betreft die er allergisch voor is of iemand die dat helemaal niet kent. En dan ga ik op het niveau van die ander zitten en dan ga ik ogenblikkelijk mijn taal aanpassen aan het niveau en de taal van die ander. Ik moet niet mijn eigen taal spreken want dan lopen ze gillend weg. En dan zeggen ze bijvoorbeeld: „Ik geloof wel in iets“. En dan ga ik vragen stellen zoals: „Kun je dat iets dan beschrijven?“ „Geen idee“, zeggen ze dan en dan zeg ik: „Ga es naar binnen, doe je ogen dicht.“ Dus visualisatie. Ik pas me aan elke persoon aan, ik observeer eerst, neem waar en dan heb ik een beeld en op hun tree spring ik in en dan ga ik samen met ze een weg. Dan probeer ik ze op een dieper niveau naar God te voeren op een hele subtiele manier. Dat is zo grofweg mijn aanpak zeg maar. Ik heb geen standaard strategie, want bij ieder mens verloopt het anders. Ik heb nu bijvoorbeeld iemand tweemaal gehad, en dat begint nu therapeutische vormen aan te nemen. Ze heeft nu twee keer huilbuien gehad over een privé situatie. Dan pak ik de mensen meteen aan, en dan zeg ik: „Als je jezelf niet kunt aanpakken, dan is hier het adres van een therapeut.“ In zo’n geval wijs ik de mensen door naar een goede therapeut, want ik ben dat niet, ik ben een geestelijk begeleider. Dat hou ik strikt gescheiden. Geestelijke begeleiding en therapeutische gesprekken zijn heel verschillende zaken. Er zijn mensen die dat niet goed snappen, die hebben geen zin in een therapeut en die denken: ik ga eens met Miek praten. Dan zeg ik heel duidelijk: „Dit is niet

mijn gebied.“ Die persoon bijvoorbeeld, die ik net noemde, heb ik de wacht aangezegd. Dan laat ik los, ik zeg dan: „Ga eerst eens werken aan je fundamenten en kijk of je dan op dat andere niveau verder wilt.“

Waar ik heel rigouros in ben, is in het mensen loslaten. Ik houd nooit mensen vast, ik laat ze los, als ik een tijdje niets van mensen gehoord heb, ga ik er niet achteraan lopen, nooit, nooit. Het initiatief moet van de ander komen, zeker in geestelijke begeleiding, het is geen therapie. En het is een heel gevoelig punt bij mensen merk ik, die zieleroerselen. Dat is een heel delicaat terrein van de mens, sommigen hebben heel gauw het gevoel dat je teveel op hun terrein komt, daar zijn ze heel gevoelig voor. Ik laat dan los, en al zie ik ze nooit meer, het zij zo, ik ga ze niet benaderen.”

MB: “Dus een voorwaarde voor geestelijke begeleiding is eigenlijk dat mensen behoorlijk stevig in elkaar zitten?”

Miek: “Ik moet zeggen dat ik ook meestal wel dat soort publiek aantrek, ook omdat ik een aantal voorwaarden op de website heb gezet. Mensen komen echt met dat transpersoonlijke, met dat geloof, met echt een zieleprobleem aan. Het is maar een enkele keer dat er iemand tussen schuift waarvan ik denk: „Dat gaat niet, dit is niet mijn gebied“. De helderheid die je van tevoren scheidt is heel belangrijk. Regels en afspraken, daar heel duidelijk over zijn, dat is belangrijk.”

MB: “Wat kun je zeggen over de mensen die contact met je zoeken, hoe oud zijn ze, zijn het mensen met een kerkelijke of gelovige achtergrond of juist niet bijvoorbeeld?”

Miek: “Dat is heel gevarieerd, ik heb wel een paar jongeren, maar dat is toch zeldzaam. De meesten zitten boven een bepaalde leeftijd, achter in de dertig, boven de veertig. Het zijn iets meer vrouwen dan mannen; de achtergrond is heel wisselend, sommigen geloven nog vrij traditioneel, alhoewel, dat wordt ook steeds zeldzamer, tot mensen die mensen die niets geloven, maar die wel geraakt zijn door iets. Ik heb de gave merk ik, om mensen naar hun gevoel te brengen, naar het hartniveau, naar met je hart leven. Dat is eigenlijk de evangelische insteek: met je hart leven, wat de monniken zeggen: van je hoofd naar je hart gaan. Mensen daar naar toe te brengen is mijn gave, en dan maakt het niet zoveel uit of ze nu een gelovige achtergrond hebben of niet, maar er is wel een weg naar een dieper niveau.”

MB: "Stel iemand spreekt de gelovige taal niet, maar is wel geraakt, op welke woorden val dan je dan terug? Het valt me op bijvoorbeeld dat je in je laatste boek het woord God heel spaarzaam gebruikt."

Miek: "Ik ben de mystieke weg gegaan en dan leer je op een gegeven moment dat God geen persoon is. Het is geen tegenover, maar het is heel sterk in je. In z'n z'n ben ik spaarzaam met het gebruik van het woordje God, omdat mensen daar veel beschadigingen aan hebben opgelopen. We zijn daar collectief in beschadigd, ook al heb je zelf niet op een internaat gezeten, of heb je zelf geen akelige ervaringen, in ons collectief onbewuste zijn we beschadigd door de godsdienst. Mensen zijn er zeer gevoelig voor. En mijn eigen weg is ook niet meer van de persoonlijke God en dan ga ik er ook niet over praten. Het is een springplank geweest, maar het is niet meer mijn eigen ervaring.

Ik bied mensen soms wel woorden aan, maar het moet vooral uit de mensen zelf komen. Ik had iemand in gesprek en ik vroeg: „Wat is je hoogste waarde“ En zij zegt aarzelend: „Ja iets, ja, hoe zeg je dat...“ En ik vraag: „Wat is dat iets?“ En zij zegt: „Ja, ik kan het niet benoemen.“ En toen kwam opeens het hoge woord eruit: „God“. En die vrouw begon te huilen en te huilen en ze zei: „Dit is wel de grootste opluchting van mijn leven, dat iemand dat eruit krijgt.“ Dus voor die vrouw was haar hoogste waarde God, maar die vrouw had zoveel moeite om dat woord over haar lippen te krijgen. Maar dat ze het toen over haar lippen kon krijgen was een grote doorbraak. Maar ik ga altijd op het moment af, ga elke keer op mijn gevoel af. Bij jezelf zijn, bij je intuïtie, bij je hart, dat is belangrijk. Ik bid ook altijd voordat ik in gesprek ga, zodat ik „intune“ op de mensen en me afvraag en voel: „Wat leeft daar, wat is voor die persoon het beste?“ Dan wordt het me gegeven, dan komen er dingen boven die boven moeten komen, dan gebeurt het door mij. Ik laat volledig mijn idee los van: ze moeten naar God of ze moeten dit of ze moeten dat... Ze moeten helemaal niets. Ik tune in, bid dan: „Wat komt die ziel hier vragen?“ Dat is de enige houding waarin je mensen kunt begeleiden. Je moet je resultaatgerichtheid, je eigen „model of the world“ helemaal loslaten. Je resultaatgerichtheid loslaten. Dat is heel belangrijk. Want soms kun je een persoon enorm helpen door de deur dicht te doen, door te zeggen: „Je hoeft niet meer te komen“. Het is gebeurd dat die persoon later mailde dat dat het beste was wat ze op dat moment nodig had. Je moet het wel doen. Ik doe dit. Want mensen komen om aandacht of met dubbele motieven. Maar er is geen standaard recept, ik moet dat op het moment zelf voelen. Het is heel boeiend. Liefde is soms ook een bepaalde hardheid."

MB: "Mensen die niet terugvallen op het woord God, hoe benoemen zij dat wat wij God noemen?"

Miek: "Ik denk bijvoorbeeld aan een vrouw, die op zoek is, die geraakt is, die heel sterk haar eigen ideeën heeft, die veel bezig is met het onderbewuste. Bij haar kan ik het woord God niet gebruiken. Ze was de stilte ingegaan en dat was zo'n geweldige ervaring want opeens had ze het gevoel van het Zijn. En dan denk ik: „Dat is een opening.“ 'Ja, het Zijn waar jij over spreekt.' Dan geef ik haar haar taal terug. Ik ga dan in haar taal daarover praten. Dat zijn de eerste aanrakingen, de godservaringen. Het Zijn, dat is voor veel mensen het woord dat gelijkstaat aan God of dat God vervangt. Liefde, daar hebben mensen het ook vaak over. Dan vraag ik: „Wat is dat voor jou?“ „Ja, dan stroomt het, ik voel het weer stromen.“ Dat is voor mensen heel essentieel, een godservaring, het zijn grote woorden, maar als je die liefde zo voelt stromen dan is dat toch iets existentieels. Of ze noemen „vitaliteit“. Dat is wat Jezus zegt in het evangelie: „Ik kom jullie het leven brengen, het brood des levens.“ Dit is ook iets heel authentieks: „Ik voel me zo energiek, ik voel weer, ik leef weer, ik voel het weer leven.“ Daar gaat het evangelie over. Dan ga ik niet over God praten, maar dan vraag ik: „Vertel eens, wat gaat er in je om?“ En dan praten we daarover. Of ik vraag; „Wat wil je daarmee, hoe zie je dat verder gaan?“ Dat zijn voor mij authentieke ervaringen. Mensen krijgen dan weer oog voor de natuur. Dat is wat ik vaak van mensen terugkrijg die niet in het oude model zitten. Het woord „licht“ komt ook terug. En wat ook wel grappig is: In een interview met mij in *NRC Next* stond dat ik een stel Mariabeelden in huis heb staan. En daar komen mensen soms op terug, mensen die niets met God hebben, maar spreken over het Zijn. Die zeggen dan: „Ik ben ook gek op Maria, zij spreekt mij ook zo aan.“ Mensen die niet veel met God hebben, maar met Maria wel. Dat vind ik interessant, wonderlijk. Soms moet je bijvoorbeeld in zo'n interview in oude taal, vanuit het oude kader ook dingen durven zeggen, om mensen te prikkelen. Dat maakt dingen los. Mensen denken dan: „Over Maria, daar kan ik met Miek dus over praten.“ Mensen hebben ook behoefte aan oude symbolen, aan oude ankers en soms willen ze daar nog bij zijn. Dan moet je de openheid hebben om het daarover te hebben. Mensen hebben dus niet altijd een duidelijke vraag als ze komen overigens, sommigen hebben mijn boeken gelezen, het kloosterverhaal, ze zijn door iets geraakt, of door een woord, en ze weten vaak zelf niet wat het is. Ze zitten wel boven een bepaalde leeftijd, boven de veertig, het wereldse leven zeg maar, hebben ze dan wel gezien. Ze hebben een plafond bereikt en denken dan: „Is dit het nu?“ Ze weten vaak niet eens waarvoor ze komen en dan is het wel een uitdaging om te zoeken dat ze een weg kunnen gaan. Ze zeggen dan: „Ik dacht, ik moet die vrouw een keer

zien.“ „Wat maakt dat je me wilde zien“, vraag ik dan „Ik ben ook maar een van dertien in een dozijn?“ „Ja, dat kloosterverhaal...“, zeggen ze dan. En dan vraag ik: „Wat kom je nu eigenlijk doen?“. En vaak is dat al behoorlijk confronterend.”

MB: “Als je mensen hebt die wel de christelijke taal bezigen, val je dan terug op Bijbelverhalen en geloofswaarden?”

Miek: “Dat vind ik lastig, in België (Miek woont momenteel in België) heb je dat katholieke, die kerkelijke achtergrond en dat is vaak zo benepen. Mensen zijn dan soms zo dogmatisch en dat vind ik lastig. Dan probeer ik mensen naar hun eigen ervaring te brengen en dan vraag ik: „Wat betekent het nou voor jou, in je dagelijks leven, wat doe jij er dan mee?“ Ik probeer het uit de dogma's te trekken. Het gekke is: ze zijn er mee opgegroeid, het fascineert ze maar het is niet zo dat de mensen er nu zo uit leven. Het is echt verstaend, ze kunnen het nog wel waarderen en respecteren, maar ze hebben er gevoelsmatig niet echt iets meer mee. Daar prik je eigenlijk zo doorheen. Zelfs al spreken ze die taal, dan is het vaak nog meer een schild voor hun eigen gevoelsleven, dan dat het hun echt naar hun eigen gevoel brengt.”

MB: “Er is wel een boel misgegaan.”

Miek: “Ja, enorm en dat komt omdat ze de mystiek losgelaten hebben. Het oosten heeft dat niet losgelaten, maar vastgehouden. Want mystiek, dat is de kern van een religie, als daar het contact mee verloren wordt dan wordt het geloof een lege doos.”

MB: “Je gebruikt woorden uit de NLP (Neuro-Linguïstisch Programmeren): welke zijn dat?”

Miek: “Wat is je hoogste waarde, wat is je missie in het leven, wat is jouw diepste identiteit, waar ligt jouw referentiekader, ligt dat extern, ligt dat intern? Je „model of the world“, je wereldbeeld, hoe ziet dat eruit?“ En dat zijn termen die de mensen vaak wel verstaan, dat zijn vrij neutrale termen en die zijn niet beladen. En wat ook belangrijk is, is het onderscheid maken tussen vorm en essentie, wat is interpretatie en wat is wezenlijk? Dat is ook heel belangrijk.”

MB: “Voor mij hebben de christelijke begrippen als roeping, genade, God een affectieve notie: die roepen van alles aan gevoel op. Missie bijvoorbeeld, bij dat

woord kan ik me iets voorstellen, dat lijkt mij het woord „roeping“. Mis jij de gevoelswaarde van de oude woorden niet?”

Miek: “Weet je wat het met het woord roeping is, mensen denken dan, als je die taal gebruikt, zeker in katholieke kringen, aan de roeping van een religieuze. Terwijl ik denk dat iedere mens een roeping heeft. Missie is wat neutraler, mensen kunnen dat op zichzelf betrekken en zich daarin herkennen.”

MB: “Hebben die woorden voor jou een affectieve lading?”

Miek: “Voor mijzelf is ‘t het woord roeping. Maar „diepste identiteit?“... Ik zal dat voor mij zelf niet zo benoemen. Dan zeg ik „God“. Ik heb mijn hele leven een diepe verbondenheid gehad met God, het is zoiets vanzelfsprekends, zoiets natuurlijks. Het woord God heeft voor mij natuurlijk wel een grote affectieve lading, hoewel het godsbeeld op zich veranderd is. Maar ook Christus, daar draait mijn hele leven om, dat is echt mijn focus. Dat is geen echt tegenover, ja ga dat maar eens uitleggen, dat zit zo diep in me. Paulus verwoordt dat mooi: „Gij zijt goden“ en: „Ik leef niet maar Christus leeft in mij.“ Maar dat kan ik tegen de mensen niet zeggen want die zitten dan te kijken en denken: „Die is de pedalen kwijt.“ Voor mijzelf is dat heel helder. Het evangelie is ook belangrijk voor me: als monniken moesten we de psalmen en het evangelie uit ons hoofd leren. Het evangelie, dat is mijn wereld geworden, dat ben ik zelf geworden. In bepaalde situaties, als ik denk: „Hoe kom ik hieruit, wat moet ik zeggen?“ Dan komen er woorden uit het evangelie boven.”

MB: “Hoe zou jij de liefde van God omschrijven?”

Miek: “De liefde van God“ zou ik willen omschrijven als een diepe aanwezigheid die me doorstroomt en me kracht geeft. Met de liefde van God vind ik alle vervulling en is mijn behoefte naar de buitenwereld weg. Dat is echt een zalig gevoel, meer dan een gevoel. Het overkomt me soms. Het is er niet altijd.”

MB: “Met welke auteurs, mensen voel je je verwant? Er zijn nogal wat leermeesters tegenwoordig buiten de kerk?”

Miek: “Ik heb niet een vaste voorkeur. Maar Eckhart Tolle, Willigis Jäger, dat komt wel heel dichtbij. Gek genoeg heb ik niet zoveel met die christelijke auteurs, dat vind ik zo.... bijvoorbeeld Anselm Grün, dat mist een bepaalde stevigheid, dat vind ik soms zo braaf, het staat me een beetje tegen. Ik denk: „Dat is het eigenlijk helemaal niet“. Grün kan mooi schrijven, hij kan bepaalde

dingen vaak mooi verwoorden, maar soms denk ik wel eens: „Hij moet wel God en Christus erbij halen anders wordt hij op zijn vingers getikt. En Willigis Jäger, die is al veel steviger. En Eckhart Tolle, die helemaal niet christelijk is, spreekt me aan... Ook oosterse mystieken, er is een auteur, ik ben de naam kwijt, die kan zo over de stilte spreken, die man is daar zo verliefd op. Dat is zo'n zielsherkenning. Eckhart Tolle is nog een van de meest toegankelijke. Tolle is helder in zijn taal. Mensen kunnen daar wat mee en hij is authentiek, iemand die het zelf leeft en daar zijn mensen ook heel gevoelig voor geworden. Dat wordt steeds belangrijker. Ik denk dat mensen afhaken, bijvoorbeeld in de katholieke kerk, omdat die niet congruent is. De kerk heeft allemaal boodschappen, maar ze handelen er totaal niet naar en daar zijn mensen heel gevoelig voor. Wat oude christelijke mystici betreft: ja, Meister Eckhart en Johannes van het Kruis, die vind ik heel roerend. En Teresa van Avila, die vind ik schitterend, de zeven ruimtes van de innerlijke burcht. Heel mooi, echt waar, en als je een beetje door die taal heen kijkt dan zie je dat zij iets heel tijd- en cultuuroverstijgends heeft. Dat is een heel boeiende mystica. In zo'n mannelijk kader stand houden en met de hete adem van de inquisitie in je nek.”

MB: “Je doet aan e-counseling zag ik op je website?”

Miek: “Het gaat vaak om mensen die in de contemplatieweken of dagen geweest zijn, die dan te ver weg wonen om elke keer te komen. Het zijn dus mensen die ik ken. Die laat ik dan elke week of elke veertien dagen of elke maand een verslag schrijven. Een beetje zoals de geestelijk oefeningen van Ignatius. Ik laat ze dan schrijven of ze regelmatig mediteren, hoe de meditatie gaat, wat er in de meditatie gebeurt, wat de veranderingen, de inzichten zijn. Ik doe dat nu met een paar mensen en dat bevalt echt goed. En één keer in de zoveel tijd zien we elkaar. Ik moet de mensen wel een keer gezien hebben, dat is wel een voorwaarde. Dat zijn de voordelen van de nieuwe technologieën! Ik ben nu helemaal bezig met de contemplatie, dat is echt mijn roeping. Mijn starets in het klooster vroeg me vaak om voor iemand te bidden en dan vroeg ik: „Waarom vraag je dat toch altijd aan mij?“ En toen zei ze: „Jij kunt bidden, je hebt een echte bidziel“. Als ik kan, dan ga ik zitten, ik ben stapelbezeten van die contemplatie en ik ben nu in de luxe positie dat ik dat nu fulltime kan doen. NLP was om wat geld te verdienen, het heeft me veel geleerd, maar ik geef geen NLP-trainingen meer. Ik doe nu echt begeleiding van mensen en contemplatie. Het is fantastisch, het is altijd mijn droom geweest en die komt nu uit. Dit is echt mijn roeping. Er is een grote nood aan mensen die dit doen. Er is een groot tekort aan goede geestelijke begeleiding. Door het tweede boek komt die vraag naar contemplatie enorm op me af en nu kan ik het realiseren.

Via de contemplatie kan ik ook het meest betekenen voor mensen voel ik, mensen zakken meteen naar een dieper niveau tijdens de contemplatie. Ik hoef er eigenlijk niets voor te doen, alleen maar te zitten en te zijn. Het is zo wonderlijk dat als het je roeping is, het zich dan ook echt realiseert. En wat ook zo wonderlijk is, als ik zo'n contemplatieweek heb gehad, dan weet ik weer precies wat ik doen moet, welke beslissingen ik moet nemen. Het bespaart me zoveel tijd door gewoon een week te zitten! Ongelofelijk dat het allemaal in je ligt, je moet er maar bij komen maar er liggen vaak allemaal stenen overheen. Na een week contemplatie weet ik weer wat goed voor me is, welke dingen er echt toe doen en laat ik de dingen die er niet echt toe doen los. Dan heb ik de kracht om de dingen die er niet echt toe doen achter me te laten en dat bespaart me zeeën van tijd en energie. Het is altijd een wonderlijke ervaring. Ik word in zo'n contemplatieweek zelf enorm gevoed en ik neem en passant twintig mensen mee! In die zin gaat het heel goed met me. Ik ben blij dat ik hier nu aangekomen ben. Het is een lange weg geweest, ik ben er nu tien jaar uit, uit het klooster en ik doe nu sinds een half jaar pure contemplatie. Nu ben ik daar aangekomen."

Conclusie

Behalve dat Miek Pot een mooie beschrijving geeft van de wijze waarop zij geestelijke begeleiding ziet en hoe ze te werk gaat, geeft zij ook het probleem van de voor velen onbruikbaar geworden geloofswaarden aan: in het eerste contact probeert ze intuïtief te voelen waar iemand zit en of die persoon „een traditionele achtergrond heeft waarin je wel over God kunt praten of dat het iemand betreft die er allergisch voor is of iemand die dat helemaal niet kent.“ Ze past zich aan aan het niveau en de taal van de ander, sluit zich aan bij de taal van de ander. Ze is spaarzaam met het woord God, omdat veel mensen daar allergisch voor zijn of door beschadigd zijn. Hoe ambivalent het woord God kan zijn en hoeveel weerstand er tegen kan bestaan, blijkt uit het verhaal van de vrouw die het woord God niet over haar lippen kon krijgen en voor wie het een doorbraak was om dat woordje toch te gebruiken. Miek Pot zelf gebruikt voor God bijvoorbeeld woorden als:

Het transpersoonlijke

Het Zijn

Hoogste waarde

Diepste identiteit

Over de liefde van God zegt zij: dat is een diepe aanwezigheid die me doorstroomt en me kracht geeft.. En mensen die bij haar in begeleiding zijn geven God, het goddelijke aan met woorden als:

Het Zijn,
Liefde
Vitaliteit
Het stroomt
Licht

Opvallend vind ik haar opmerking dat voor mensen die het woord „God” gebruiken omdat dat voor hen vanzelfsprekend is vanwege een katholieke achtergrond, het woord dikwijls „versteend” is, een „schild voor hun eigen gevoelsleven”. Het woord God is dus eerder een belemmering dan dat het verwijst naar een ervaringswerkelijkheid. Ze bevestigt mijn eigen ervaringen dat het van groot belang is om naar andere taal te zoeken voor God in geestelijke begeleiding, een taal die neutraler is. Tegelijkertijd realiseer ik me dat het belangrijk is om door te vragen als iemand het woord God gebruikt. Het wekt de indruk dat we het over hetzelfde hebben, omdat we dezelfde woorden gebruiken, maar is dat ook zo?